

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Вінницький навчально-науковий інститут економіки Західноукраїнського
національного університету
Кафедра економіки, обліку та оподаткування ВННІЕ

КУЗІНА Маргарита Вадимівна

Бухгалтерський облік і звітність в системі управління підприємством/Problems of formation of accounting policy of the enterprise and ways of improvement

спеціальність: 071 –Облік і оподаткування
освітньо-професійна програма – Облік і оподаткування

Кваліфікаційна робота

Виконала студентка групи
ОПДзвнм-21
М.В. Кузіна

Дипломну роботу допущено до
захисту:

" ___ " _____ 20___ р.

Завідувач кафедри

_____ **В.М. Пилявець**

ВІННИЦЯ – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	6
1.1. Економічна сутність та роль бухгалтерського обліку в управлінні підприємством	6
1.2. Нормативно-правове забезпечення ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні	11
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЮЧОЇ СИСТЕМИ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПрАТ «Калинівський машинобудівний завод»	21
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства	21
2.2. Аналіз діяльності ПрАТ «Калинівський машинобудівний завод»	25
2.3. Проблеми та недоліки діючої системи обліку та звітності	28
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	34
3.1. Використання цифрових технологій та автоматизація облікових процесів	34
3.2. Напрями підвищення ефективності прийняття управлінських рішень на основі облікової інформації	42
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49
ДОДАТКИ	52

ВСТУП

У сучасних умовах розвитку економіки роль бухгалтерського обліку суттєво зростає, оскільки він забезпечує формування достовірної, своєчасної та релевантної інформації для усіх користувачів – власників, інвесторів, менеджерів, контролюючих органів та інших зацікавлених сторін. Облікова інформація стала фундаментом ефективного управління, оскільки саме на її основі здійснюється оцінка фінансового стану підприємства, визначаються подальші напрями його розвитку, приймаються стратегічні та оперативні рішення. Невипадково вітчизняні та зарубіжні науковці все більше акцентують увагу на тому, що якість бухгалтерського обліку безпосередньо впливає на результативність управлінських процесів.

В умовах активної цифровізації економіки, інтеграції України до європейського економічного простору, підвищення вимог до прозорості та відкритості бізнесу, бухгалтерський облік та фінансова звітність зазнають суттєвих трансформацій. Широке впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності, автоматизація облікових процесів, розвиток електронного документообігу, використання бізнес-аналітики (ВІ-систем), штучного інтелекту та хмарних технологій змінюють підходи до формування та подання облікової інформації. Це актуалізує необхідність удосконалення облікової політики підприємств та пошуку нових підходів до організації обліку і звітності як ключових елементів системи управління.

Водночас на практиці підприємства стикаються з численними проблемами: недостатньою автоматизацією, неефективним документообігом, дублюванням інформації, відсутністю якісної управлінської звітності, невідповідністю облікової політики особливостям діяльності. Усе це обмежує можливості керівництва щодо оперативного реагування на зміни зовнішнього середовища, ускладнює контроль витрат, негативно впливає на фінансові результати та конкурентоспроможність

підприємства. Тому важливо дослідити сучасний стан облікової системи, оцінити її вплив на управління підприємством і запропонувати інструменти її підвищення.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні, аналізі та розробленні практичних рекомендацій щодо удосконалення системи бухгалтерського обліку та звітності в контексті забезпечення ефективного управління підприємством.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання дослідження:

- розкрити теоретичні основи бухгалтерського обліку та фінансової звітності як елементів системи управління;
- проаналізувати нормативно-правові засади їх функціонування в Україні;
- оцінити організацію обліку та звітності на конкретному підприємстві;
- дослідити інформаційні можливості фінансової та управлінської звітності;
- виявити проблеми та недоліки чинної облікової системи;
- обґрунтувати напрями удосконалення бухгалтерського обліку та звітності з урахуванням цифрової трансформації;
- визначити потенційний економічний ефект від запропонованих заходів.

Об'єктом дослідження є система бухгалтерського обліку та звітності Приватного акціонерного товариства «Калинівський машинобудівний завод».

Предметом дослідження – теоретичні, методичні та практичні аспекти формування облікової інформації і її використання у процесі управління підприємством.

Методологічну основу роботи становлять загальнонаукові методи (аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння), економіко-статистичні методи, методи фінансового аналізу, експертні оцінки, елементи економіко-математичного моделювання, а також сучасні цифрові інструменти обробки даних.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти, міжнародні та національні стандарти бухгалтерського обліку, внутрішні документи підприємства, статистичні дані, фінансова та управлінська звітність, наукові праці

вітчизняних і зарубіжних авторів, аналітичні матеріали та електронні ресурси.

Наукова новизна роботи полягає у систематизації підходів до формування облікової інформації в умовах цифрової економіки та удосконаленні підходів до розвитку управлінської звітності з використанням сучасних інформаційних технологій.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості застосування запропонованих рекомендацій для підвищення ефективності облікової системи, покращення якості управлінських рішень та зміцнення конкурентних позицій підприємства.

Кваліфікаційна робота містить 52 сторінок, 5 рисунків, 6 таблиці, список використаних джерел із 27 найменувань та додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

1.1. Економічна сутність та роль бухгалтерського обліку в управлінні підприємством

Для ефективного управління бізнесом необхідно розуміти не лише його фінансові показники, але й поточні бізнес-процеси, наявні ресурси (фінансові, матеріальні та трудові), їх кількість та характер. Основним джерелом цієї інформації є поточні бухгалтерські дані, які зазвичай фіксуються у формі бухгалтерських ордерів та звітів. Бухгалтерський облік має вирішальне значення, оскільки він не лише допомагає аналізувати фінансовий стан компанії, але й узагальнює показники діяльності економічних секторів та національної економіки в цілому.

Облік є важливим компонентом ринкового середовища, оскільки він забезпечує підприємства системою показників фінансово-економічної діяльності.

Ринкова економіка вимагає від менеджерів, які можуть повністю розуміти закони, що регулюють ринкові відносини, швидко адаптуватися до ринкових змін та надавати обґрунтовані пропозиції щодо управлінських рішень.

Тому за сучасних економічних умов в Україні зростає попит на активне використання методів бухгалтерського обліку та контролю для управління виробничими процесами.

Бухгалтерський облік є найважливішою складовою економічної системи. Без знань у сфері обліку підприємства не можуть проводити ефективне управління. Він є одним з основних джерел інформації про виробничу, фінансово-господарську діяльність підприємств та об'єднань. Ця інформація має вирішальне значення для прийняття та реалізації управлінських рішень.

Тільки шляхом налагодження надійної системи бухгалтерського обліку можна отримати необхідну інформацію, тим самим забезпечуючи нормальне управління господарською діяльністю підприємства [1]. Функція бухгалтерського обліку охоплює всі аспекти управління фінансовими ресурсами підприємства та забезпечення його стабільного функціонування [2].

Таблиця 1.1.

Функції системи бухгалтерського обліку

Функція	Опис
Інформаційна функція	Збирання, обробка та надання точної і своєчасної інформації про фінансовий стан, результати діяльності та зміни у фінансовому положенні підприємства. Забезпечення керівництва та інших зацікавлених осіб (інвесторів, кредиторів, податкових органів) достовірною фінансовою інформацією.
Контрольна функція	Забезпечення контролю за збереженням і ефективним використанням активів підприємства. Виявлення і попередження фінансових зловживань та помилок, забезпечення законності та правильності фінансових операцій.
Аналітична функція	Аналіз фінансових показників і результатів діяльності підприємства. Оцінка фінансового стану, виявлення тенденцій та можливих проблем, що дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення.
Планова функція	Допомога в розробці фінансових планів та бюджетів, прогнозування майбутніх фінансових результатів. Порівняння фактичних результатів з плановими показниками для оцінки досягнень і коригування планів.
Регулююча функція	Участь у розробці та впровадженні політики управління витратами і доходами підприємства. Вплив на процеси прийняття рішень через надання релевантної інформації та аналітичних даних.
Звітна функція	Складання і подання фінансової звітності відповідно до нормативних вимог та стандартів бухгалтерського обліку. Підготовка внутрішньої звітності для потреб управління підприємством.
Фіскальна функція	Забезпечення правильності нарахування і сплати податків, дотримання податкового законодавства. Взаємодія з податковими органами, складання податкової звітності.
Правова функція	Дотримання чинного законодавства у сфері бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Встановлення внутрішніх правил і процедур, які забезпечують правову відповідність фінансових операцій.
Прогнозна функція	Оцінка майбутніх фінансових результатів на основі аналізу поточних даних і тенденцій. Розробка сценаріїв розвитку підприємства в різних економічних умовах.

У таблиці 1 перераховано основні функції бухгалтерського обліку. Бухгалтерська інформація використовується для аналізу з метою прийняття оперативних, тактичних та стратегічних рішень. Тому недостатня якість

бухгалтерської інформації може призвести до неправильних висновків та рішень.

Крім того, бухгалтерська інформація служить засобом контролю за збереженням активів компанії, що є важливим аспектом покращення фінансового стану корпорації.

У бізнес-одиниці бухгалтерський облік є основою для виконання мети моніторингу та аналізу господарської діяльності. Бухгалтерський облік повинен сприяти щоденному нагляду за точним та цільовим використанням коштів, ресурсів, енергії та праці, а також їх збереженням.

Крім того, за допомогою аналізу можна покращити фінансово-господарську діяльність компаній та організацій. Методи досягнення ефективної фінансово-господарської діяльності на підприємствах полягають у впровадженні заходів, спрямованих на покращення управління, підвищення ефективності виробництва, підвищення продуктивності праці та автоматизацію інформаційного забезпечення рішень щодо управління.

Для підвищення ефективності управління:

забезпечення регулярного оновлення бухгалтерських записів;

зберігання всіх рахунків-фактур, квитанцій та інших фінансових документів в організованому порядку;

контроль готівкових операцій - ведення повного обліку всіх готівкових операцій;

використання касового апарату або спеціалізованого програмного забезпечення для обліку готівкових операцій;

бюджетування та управління витратами – регулярне складання бюджету та контроль фактичних витрат, аналіз відхилень від плану та вжиття коригувальних заходів якомога швидше;

організація внутрішніх та зовнішніх аудитів для оцінки законності та точності бухгалтерських записів;

дотримання нормативних актів – дотримання правил податкового

законодавства, включаючи своєчасне подання всіх відповідних звітів до податкових органів.

Також рекомендується використовувати та впроваджувати інтегровані інформаційні системи, такі як ERP-системи, які мають функції як бухгалтерського, так і управлінського обліку. Це сприятиме ефективнішому управлінню ресурсами, покращить аналіз та прийняття рішень. Ці типи систем автоматизують збір та обробку даних, підвищують точність та частоту фінансової інформації та мають вирішальне значення для сучасної економіки.

Бухгалтерський облік має вирішальне значення для інформаційної системи, необхідної для прийняття бізнес-рішень. Зокрема, він надає точну та актуальну інформацію щодо фінансового стану компанії, її ефективності та контролю за збереженням та ефективним використанням ресурсів. Ще одним важливим аспектом є те, що неточні бухгалтерські записи можуть призвести до помилкових висновків та рішень менеджерів. Запропоновано ефективні методи бухгалтерського обліку.

Історично бухгалтерська інформація відігравала вирішальну роль в інформаційних системах управління підприємством, оскільки вона регулярно надає структуровану інформацію про операційний стан компанії. Це підтверджується публікаціями та дослідницькими аналізами вітчизняних експертів з бухгалтерського обліку. Завдяки своїй унікальній природі (бухгалтерський облік юридично фіксує наявність та зміни всіх активів, капіталу та зобов'язань підприємства, визначає його операційні результати, а кожна транзакція документується), бухгалтерська інформація відіграє життєво важливу роль на кожному етапі управлінського процесу.

Однак у вітчизняній практиці є небагато випадків систематичного та комплексного використання бухгалтерської інформації для управління підприємством. Розвиток цифрових технологій мав значний вплив на бухгалтерський облік. Зокрема, застосування штучного інтелекту, хмарних

обчислень та блокчейн-технологій покращило точність та швидкість бухгалтерських процесів. Автоматизовані системи аналізу даних допомагають приймати обґрунтовані рішення на основі величезних обсягів фінансової інформації. Великі дані дозволяють глибше аналізувати ринкові тенденції та прогнозувати майбутні зміни.

Застосування хмарних технологій сприяє доступу до бухгалтерської інформації в режимі реального часу, забезпечуючи швидку співпрацю між різними відділами компанії. Технологія блокчейн покращує безпеку та прозорість фінансових операцій, значно знижуючи ризик шахрайства.

Крім того, варто відзначити розробку мобільних бухгалтерських додатків, які дозволяють менеджерам та бухгалтерам контролювати фінансовий стан компанії будь-коли та будь-де в режимі реального часу. Інтеграція API з банківськими системами забезпечує автоматичну синхронізацію транзакцій та скорочує час обробки платежів.

Штучний інтелект та машинне навчання можуть допомогти виявляти аномалії у фінансових даних, тим самим сприяючи запобіганню шахрайству та підвищенню точності фінансової звітності. Еволюція бухгалтерського обліку перетворила його з простого бухгалтерського інструменту на вирішальний механізм управління бізнесом.

Сучасне суспільство вимагає, щоб бухгалтери не лише розуміли стандарти бухгалтерського обліку, але й володіли аналітичними, прогнозними та ризик-менеджментовими навичками. Впровадження новітніх технологій допомагає підвищити ефективність бухгалтерського обліку та краще інтегрувати його в корпоративне стратегічне управління.

Тому ми вважаємо, що роль бухгалтерського обліку в управлінні бізнесом суттєво не змінилася в сучасному суспільстві. Можна сказати, що з технологічним прогресом з'явилися нові можливості на кожному етапі управлінського процесу для використання бухгалтерської інформації.

1.2. Нормативно-правове забезпечення ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні

Вітчизняні науковці приділяють значну увагу вдосконаленню нормативно-правової системи бухгалтерського обліку та звітності в Україні. Серед науковців, які зробили вагомий внесок у вирішення цієї проблеми, особливо слід відзначити В.Г. Швеця, М.С. Пушкара, В.М. Пархоменка, О.М. Петрука, Т.В. Барановську та В.А. Кулика.

На початку 1990-х років Україна розпочала економічні реформи відповідно до принципів ринкової економіки. Це призвело до появи багатьох нових понять та категорій, унікальних для ринкової економіки, таких як капітал, фінансові інвестиції, лізинг, іноземна валюта та нематеріальні активи. У цей період законодавчі та регуляторні функції бухгалтерського обліку та звітності для підприємств, установ та організацій (крім комерційних банків та бюджетних установ) були передані Міністерству фінансів України. Згідно з "Положенням про бухгалтерські та звітні організації України", затвердженим Кабінетом Міністрів України 3 квітня 1993 року, Міністерство фінансів суворо регулювало облікову політику та роботу підприємств за допомогою нормативних актів, директив та листів.

Для банківського сектору основним національним регуляторним органом у сфері бухгалтерського обліку та звітності є Національний банк України; для бюджетних установ – Міністерство фінансів України. Законодавча та регуляторна система бухгалтерського обліку повинна повною мірою враховувати специфіку кожного етапу розвитку національної економіки.

Характеризуючи період розвитку економіки України в 1990-х роках як перехід до умов ринкової економіки, варто зазначити, що система бухгалтерського обліку та звітності не зазнала жодних фундаментальних змін, а навпаки, розвивалася завдяки інерції пострадянської епохи, відповідаючи вимогам

національного бюджету щодо податкової звітності.

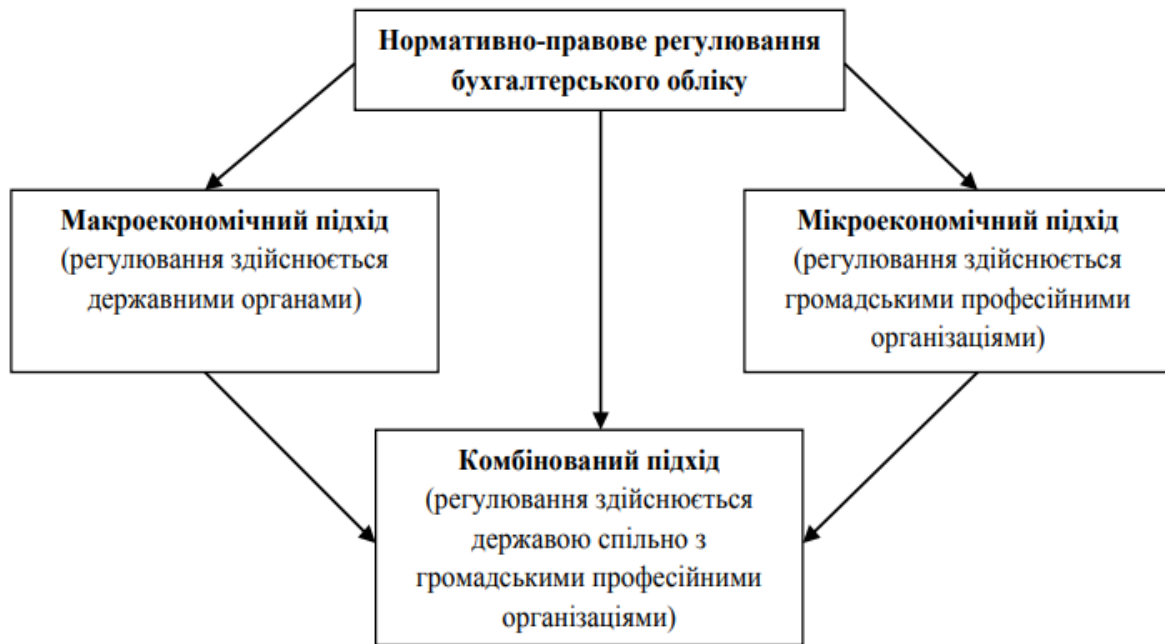

Рис. 1.1. Підходи до нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку (авторська розробка)

М.С. Пушкар зазначає, що регуляторно-правові системи країн з перехідною економікою повинні знаходити баланс між системою правового забезпечення, адаптованою до умов ринкового управління, та характеристиками командно-адміністративної системи [3, с. 36]. Міжнародна практика показує, що регулювання бухгалтерського обліку та правові норми можуть бути впроваджені з використанням різних підходів (рис. 1.1).

При використанні макроекономічного підходу національні інституції суворо регулюють правила та процедури бухгалтерського обліку та звітності за допомогою законодавства та нормативних документів. Наприклад, у Франції Національний комітет з бухгалтерського обліку відповідає за розробку національних стандартів бухгалтерського обліку та інших відповідних законодавчих та нормативних документів; в Японії – за розробку національних стандартів бухгалтерського обліку та інших відповідних законодавчих та нормативних документів; в Іспанії – за

розробку Асоціації бухгалтерів та аудиторів при Міністерстві економіки та фінансів; а у Швеції – за розробку стандартів бухгалтерського обліку при Міністерстві юстиції. Типовими країнами, що використовують мікроекономічний підхід до регулювання бухгалтерського обліку та правових норм, є США, Велика Британія, Канада та Австралія. Ці підходи дозволяють професійним організаціям у цих країнах оперативно реагувати на сучасні виклики, модернізувати свої системи бухгалтерського обліку та звітності, а також самостійно вирішувати питання, пов'язані з їхньою професійною діяльністю. У вищезгаданих країнах розробка національних стандартів бухгалтерського обліку повністю є відповідальністю професійних організацій, а національні державні органи не беруть участі у вирішенні суто професійних питань, таких як методології бухгалтерського обліку та звітності, методичне забезпечення та організаційна підтримка.

Наприклад, у Сполучених Штатах розробка національних стандартів бухгалтерського обліку є відповідальністю Американського інституту сертифікованих громадських бухгалтерів (AICPA), Ради зі стандартів фінансового обліку (FASB) та Комісії з цінних паперів та бірж (SEC).

У Великій Британії було створено Консультативний комітет організацій бухгалтерського обліку для розробки та вдосконалення національних стандартів бухгалтерського обліку та регулювання бухгалтерського обліку. Цей комітет складається з Інституту дипломованих бухгалтерів Шотландії, Інституту дипломованих бухгалтерів Англії та Уельсу, Інституту управлінських бухгалтерів, Інституту дипломованих бухгалтерів та Інституту дипломованих бухгалтерів у державних фінансових установах.

В Австралії повноваження щодо розробки національних стандартів бухгалтерського обліку належать Інституту дипломованих бухгалтерів Австралії; у Канаді – Інституту дипломованих бухгалтерів Канади.

Регулювання бухгалтерського обліку та звітності за допомогою мікроекономічних методів вимагає авторитетних професійних організацій, які

користуються відповідними повноваженнями та довірою з боку державних органів та суб'єктів господарювання.

Комплексний підхід до регулювання бухгалтерського обліку та звітності може поєднувати національні інтереси з позиціями професійних організацій бухгалтерського обліку та аудиту у вирішенні актуальних питань.

Професор Пушкар, що підхід України до фінансового обліку поєднує державне регулювання з громадським (професійним), що суттєво не відрізняється від регулювання в соціалістичний період [3, с. 39]. Однак це твердження є непереконливим, оскільки Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» (№ 996-XIV), оприлюднений 16 липня 1999 року, чітко визначає, що нагляд за методологією бухгалтерського обліку та фінансової звітності є повноваженнями центрального органу виконавчої влади [2].

Крім того, слід зазначити, що з метою наукового обґрунтування процесу розробки законодавчих та нормативних документів та внесення змін до прийнятих документів Міністерство фінансів України створило Комітет з методології бухгалтерського обліку, який працює як дорадчий орган відповідно до затверджених положень та на некомерційній основі.

Методологічний комітет складається з експертів, науковців, представників вищих навчальних закладів, представників підприємств, а також представників Української громадської організації бухгалтерів та аудиторів з різних міністерств та центрального органу виконавчої влади. Це єдиний дорадчий орган, до складу якого входять представники професійної громадської організації бухгалтерів та аудиторів.

Наразі не існує нормативних актів, які б дозволяли професійним організаціям удосконалювати регулювання та правові стандарти бухгалтерської галузі.

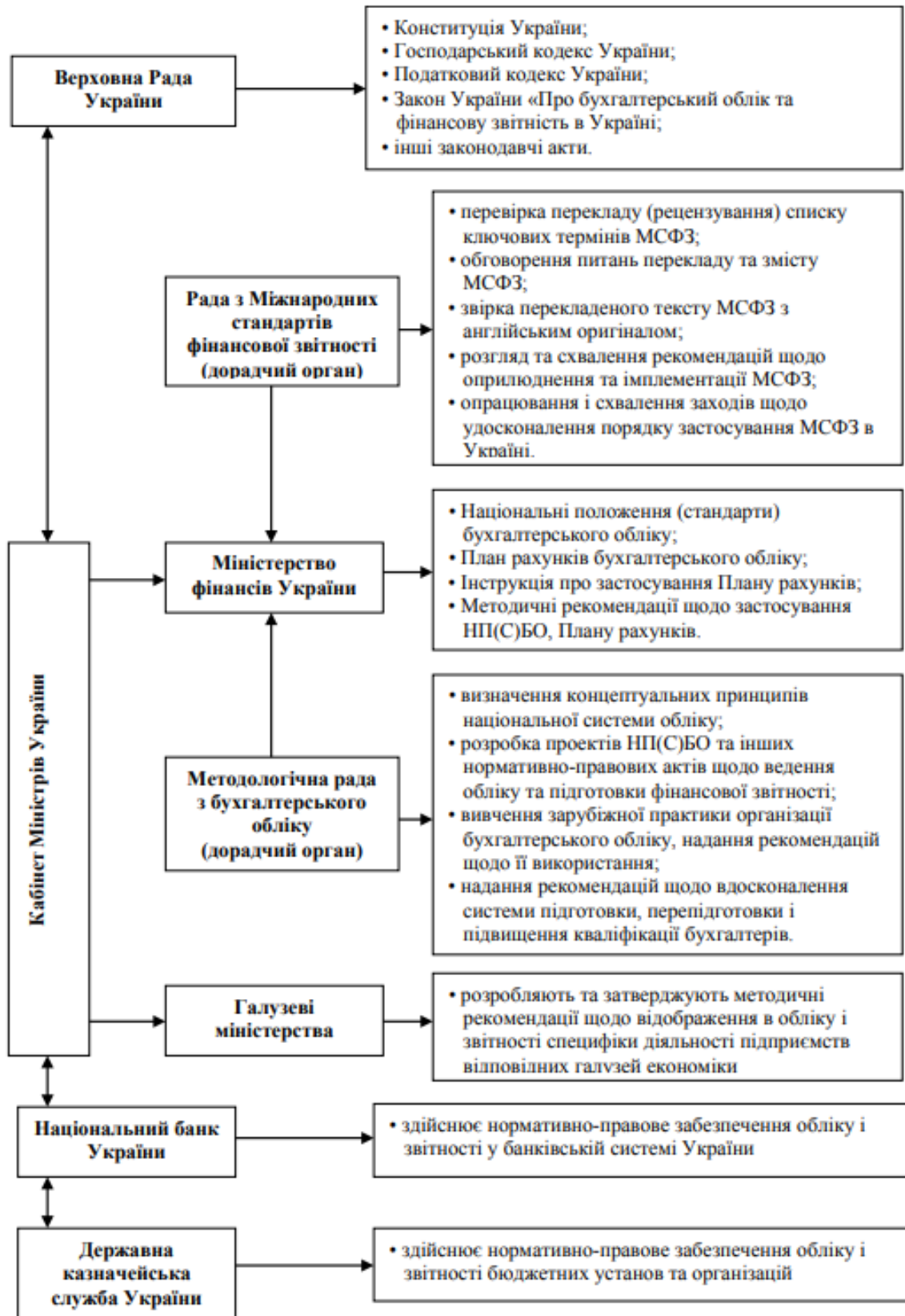

Рис. 1.2. Система нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку в Україні

На завершення, можна зазначити, що Україна широко використовує макроекономічні методи регулювання бухгалтерського обліку та правової стандартизації, де держава відіграє головну роль (Рисунок 1.2).

Головною метою українського регулювання бухгалтерського обліку та правової стандартизації є встановлення єдиних правил ведення обліку та звітності для всіх суб'єктів господарювання, тим самим захищаючи та охороняючи інтереси користувачів. Для захисту інтересів різних груп користувачів важливо забезпечити представникам цих груп можливість представляти та відстоювати свої інтереси під час розробки або перегляду бухгалтерських норм та правових стандартів.

Держава є одним з основних зовнішніх користувачів; тому логічно надати пріоритет захисту інтересів держави під час впровадження державного регулювання бухгалтерського обліку. Враховуючи унікальні характеристики українського регулювання бухгалтерського обліку та правової системи, представники інших груп користувачів можуть брати участь у побудові правової системи бухгалтерського обліку, приєднуючись до консультативних органів при Міністерстві фінансів України.

Аналізуючи нормативно-правову систему бухгалтерського обліку в Україні, ми сподіваємося зосередитися на основних функціях та ролях дорадчих органів при Міністерстві фінансів України, а саме Ради з міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – «Рада з МСФЗ») та Ради з методології бухгалтерського обліку (далі – «Методологічна рада»).

Рада з МСФЗ була створена Наказом Міністерства фінансів України № 20 від 18 січня 2013 року [5]. Наказом також затверджено Положення про Раду з МСФЗ, яке визначає її основні функції. Варто зазначити, що Рада з міжнародних стандартів фінансової звітності є дорадчим органом при Міністерстві фінансів України, відповідальним за переклад (перегляд) тексту Міжнародних стандартів фінансової звітності, публікацію та рекомендації щодо впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності, а також обговорення заходів щодо вдосконалення процедур

впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні.

До складу Ради з міжнародних стандартів фінансової звітності входять провідні науковці, експерти, бухгалтери та аудитори з різних міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, підприємств та організацій, а також бізнес-асоціацій України. Склад Ради затверджується Міністерством фінансів України.

Аналіз основних завдань Ради з міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) призводить до висновку, що більшість цих завдань є суто технічними (наприклад, перегляд перекладу ключової термінології МСФЗ; обговорення перекладу та змісту МСФЗ; та порівняння перекладених текстів МСФЗ з оригінальними англійськими текстами) [6].

Крім того, для успішного виконання цих обов'язків члени Ради з міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) повинні мати досить високий рівень професійної англійської мови. Слід також зазначити, що нормативні акти МСФЗ фактично є копіями нормативних актів Методологічної ради, лише деякі назви та обов'язки відповідно замінені [7].

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що МСФЗ переважно виконує технічну функцію перекладу та видання МСФЗ в Україні. Тому недоцільно залучати до технічної роботи МСФЗ висококваліфікованих науковців, експертів з різних міністерств, інших центральних державних установ, громадських професійних організацій тощо.

Ще одним дорадчим органом є Методологічна рада, яка була створена в 1997 році та є головним методологічним центром. Вона відіграла важливу роль у реформуванні системи бухгалтерського обліку та звітності з 1998 по 2000 рік.

Сьогодні Методологічна рада залишається найважливішим органом у національній системі регулювання бухгалтерського обліку та звітності в Україні та у формуванні облікової політики. Положення про Методичну раду передбачає, що до складу Методичної ради повинні входити висококваліфіковані науковці, експерти центральних органів виконавчої влади різних міністерств та інших

підприємств і установ, а також представники професійних організацій українських бухгалтерів та аудиторів.

Оскільки Методологічний комітет є представницьким органом на національному рівні, відповідальним за прийняття важливих рішень щодо методології та облікової політики, його склад розподілено відповідно до представницьких повноважень (Рисунок 1.3).

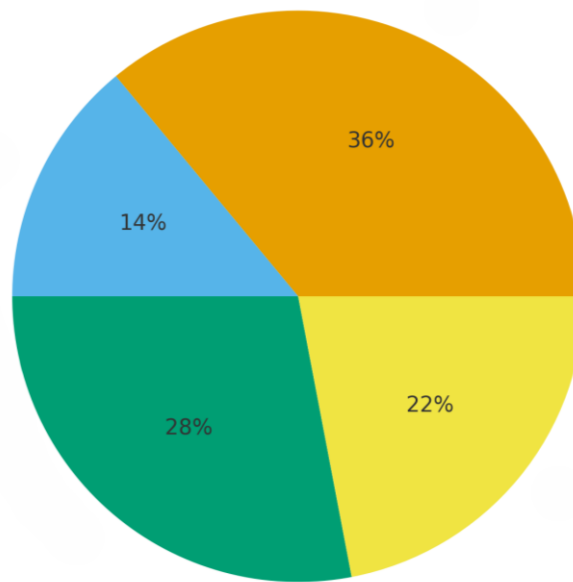

Рис. 1.3. Структура Методологічної ради з бухгалтерського обліку за представництвом членів

Аналіз складу методологічного комітету показав, що найбільшу кількість представників склали міністерства (36%, або 13 осіб), далі йдуть підприємства, установи та організації (28%, або 10 осіб), університети та науково-дослідні установи (22%, або 8 осіб), а найменшу – Українська громадська організація бухгалтерів та аудиторів.

Цей аналіз свідчить про низьку участь професійних бухгалтерських та аудиторських організацій у визначенні пріоритетів, пропонуванні реформ до чинної системи регулювання бухгалтерського обліку та формуванні національної

облікової політики.

Найкращим способом створення механізму взаємодії між державою та підприємствами є залучення професійних бухгалтерських та аудиторських організацій, які представляють позиції та бачення юридичних осіб, а також спільно вирішують проблеми в процесі вдосконалення чинної системи бухгалтерського обліку та формування облікової політики. Бухгалтери є безпосередніми виконавцями регулювання облікової політики та законодавчих вимог, що відображають господарську діяльність підприємств у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.

В Україні включення професійних бухгалтерських та аудиторських організацій як незалежних суб'єктів до процесу формування облікової політики сприятиме кращій взаємодії між державними органами та юридичними особами, тим самим покращуючи систему бухгалтерського обліку та звітності. Крім того, створення ефективних професійних бухгалтерських та аудиторських організацій в Україні має слугувати платформою для професійного обговорення питань, пов'язаних з удосконаленням чинної системи бухгалтерського обліку та звітності.

В Україні наразі широко використовуються макроекономічні методи для нагляду за бухгалтерським обліком та правового регулювання, де держава відіграє головну роль. На відміну від макроекономічних методів, мікроекономічні методи можуть бути використані для нагляду за бухгалтерським обліком та правового регулювання, що вимагає авторитетних професійних організацій, які користуються відповідним авторитетом та довірою державних органів та суб'єктів господарювання.

Враховуючи сучасний стан розвитку української системи бухгалтерського обліку, рекомендується комплексний підхід у сфері нагляду за бухгалтерським обліком та правового регулювання. Суть цього підходу полягає в активному залученні участі професійних бухгалтерських та аудиторських організацій та повному врахуванні їхніх інтересів під час формулювання правил бухгалтерського

обліку та визначення облікової політики. На цьому тлі це питання залишається невирішеним та потребує подальших досліджень.

Професійні організації бухгалтерів та аудиторів беруть участь як незалежні суб'єкти у процесі вдосконалення нормативно-правової системи бухгалтерського обліку та звітності, представляючи позицію професійних груп бухгалтерів та аудиторів, та їхнє бачення щодо вирішення актуальних питань удосконалення системи бухгалтерського обліку та звітності в Україні.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДІЮЧОЇ СИСТЕМИ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПРАТ «КАЛИНІВСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

Калинівський машинобудівний завод – це приватне акціонерне товариство, що спеціалізується на постачанні та монтажі обладнання для харчової промисловості. Компанія надає комплексні проектні послуги, включаючи технічні рішення, підбір, проектування, виробництво, автоматизацію, постачання обладнання, монтаж та електромонтаж, пусконаладжувальні роботи, сервісне обслуговування, гарантійне та післяпродажне обслуговування.

Завод розташований у м.Калинівка Вінницької області. Наразі компанія займає понад 20 000 квадратних метрів, на території заводу розташовані основні та допоміжні виробничі цехи, склади та офісні будівлі.

Приватне акціонерне товариство «Калинівський машинобудівний завод» є одним із провідних вітчизняних підприємств, що спеціалізуються на виготовленні, постачанні та інсталяції технологічного обладнання для харчової та переробної промисловості. Діяльність підприємства охоплює комплекс робіт – від розроблення технічних рішень до сервісного супроводу обладнання, що дозволяє компанії забезпечувати реалізацію проектів «під ключ» для клієнтів різних галузей.

Основною сферою діяльності ПРАТ «Калинівський машинобудівний завод» є забезпечення молочної, цукрової, хлібопекарної промисловості та підприємств, які потребують високотехнологічних механізмів для автоматизації процесів приймання, оброблення й перероблення сировини. Завод виготовляє обладнання відповідно до технологічних вимог галузі, забезпечуючи надійність, енергоефективність та відповідність сучасним стандартам.

Підприємство реалізує комплексні технологічні проекти, які включають такі етапи:

- розроблення технологічних схем та рішень;
- підбір обладнання відповідно до потреб виробництва;
- проектування і конструкторську підготовку;
- виготовлення обладнання;
- автоматизацію технологічних процесів;
- поставку, монтаж та електромонтаж;
- пуско-налагоджувальні роботи;
- гарантійне та післягарантійне обслуговування.

Реалізація таких комплексних рішень свідчить про високий рівень технологічності підприємства та його конкурентні переваги на ринку промислового машинобудування.

Таблиця 2.1.

Основні напрями виробництва ПРАТ «Калинівський машинобудівний завод»

Напрямок	Обладнання	Опис
Цукрова промисловість	– кагатоукладачі різних модифікацій – штабелеукладачі	Обладнання використовується для механізації процесів зберігання й оброблення цукрових буряків.
Молочна промисловість	– молокосушарки – ванни для посолу сирів – теплогенератори – кристалізатори – пастеризатори – СІР-мийки	Обладнання забезпечує оптимізацію технологічних операцій молокопереробних підприємств.
Хлібопекарне виробництво	– печі тунельного типу – шафи вистою	Дозволяє автоматизувати процеси приготування хлібобулочних виробів.
Автомобілерозвантажувальна техніка	– автомобілерозвантажувачі різних модифікацій	Забезпечує механізацію процесів приймання та переміщення сировини.

Більшість проєктів, які виконує підприємство, мають довгостроковий характер – тривалістю від 3 до 36 місяців. Це обумовлено складністю проєктування, виготовлення та впровадження промислового обладнання.

Основним ринком збуту для ПРАТ «Калинівський машинобудівний завод» є Україна, де підприємство має розгалужену мережу партнерів серед великих компаній харчової та переробної промисловості. До числа ключових клієнтів належать:

- «Молочний альянс»;
- АНВП «Візит»;
- ТОВ «Рихальський завод сухого молока»;
- ПРАТ «Дніпровський крохмалепатоковий комбінат»;
- ТОВ «Мілксистем».

Сформований портфель стабільних замовників свідчить про високу довіру до підприємства та підтверджує якість його продукції й послуг.

ПРАТ «Калинівський машинобудівний завод» є сучасним виробником промислового обладнання, здатним реалізовувати комплексні технологічні рішення для харчової та переробної промисловості. Широкий асортимент продукції, тривалі контракти, повний технологічний цикл та співпраця з провідними підприємствами України забезпечують компанії стійкі конкурентні позиції на вітчизняному ринку машинобудування.

Управління ПРАТ «Калинівський машинобудівний завод» здійснюється відповідно до положень Закону України «Про акціонерні товариства» та внутрішнього статуту підприємства. Система управління побудована із використанням поєднання повноважень загальних зборів акціонерів, наглядової ради, директора та ревізора. Така модель дозволяє забезпечувати розподіл управлінських функцій, контроль за діяльністю виконавчих органів та належний рівень корпоративного нагляду.

Вищим органом управління підприємства є загальні збори акціонерів, які

ухвалюють рішення щодо ключових питань діяльності товариства: затвердження річних результатів, обрання членів наглядової ради та директора, визначення стратегії розвитку, розподілу прибутку. Персональний склад акціонерів визначається депозитарною системою на момент проведення зборів.

Наглядова рада виконує функції контролю за діяльністю виконавчого органу, представляє інтереси акціонерів та забезпечує дотримання законодавчих вимог і статутних положень. До складу ради входять представники акціонерів, які обираються загальними зборами на визначений строк. Наглядова рада здійснює нагляд за фінансовими результатами, ухваленням важливих рішень, організацією внутрішнього контролю та дотриманням процедур корпоративного управління.

Поточне оперативне управління здійснює директор як одноосібний виконавчий орган. Він організовує реалізацію рішень загальних зборів та наглядової ради, керує виробничо-господарськими процесами, відповідає за фінансові результати, укладає договори та представляє підприємство у відносинах з контрагентами і державними органами. Директор підзвітний як загальним зборам, так і наглядовій раді.

Функцію внутрішнього контролю за фінансово-господарською діяльністю виконує ревізор. Він перевіряє правильність ведення обліку, формування показників звітності, дотримання законодавства та внутрішніх регламентів. Наявність ревізора в структурі забезпечує додатковий рівень контролю за достовірністю фінансових операцій та збереженням майна.

Організація бухгалтерського обліку на підприємстві здійснюється відповідно до національних положень бухгалтерського обліку. Система обліку функціонує на основі наказу про облікову політику, виданого підприємством, у якому визначено методи і процедури обліку, підходи до оцінки активів та зобов'язань, порядок формування доходів і витрат. Основні засоби відображаються за первісною вартістю з амортизацією за прямолінійним методом. Запаси оцінюються відповідно до ПСБО «Запаси» із застосуванням методу середньозваженої собівартості.

Дебіторська заборгованість перевіряється на предмет сумнівності, за потреби формується резерв. Визнання доходів здійснюється після відвантаження продукції та за наявності умов, визначених ПСБО 15.

Ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності забезпечує головний бухгалтер підприємства, який несе відповідальність за формування достовірних і повних показників фінансової інформації. Облікові дані формуються з дотриманням принципів обачності, зрозумілості та послідовності. Підприємство проводить інвентаризацію активів, контролює рух коштів та зобов'язань, здійснює аналіз ліквідності й платоспроможності.

Функції внутрішнього контролю не виділені в окремий структурний підрозділ, проте підприємство здійснює контроль за платежами, моніторинг заборгованостей, оцінювання ризиків, інвентаризацію майна, контроль за дотриманням законодавства та внутрішніх процедур. Такі дії забезпечують базовий рівень надійності управлінських та облікових процесів без створення окремої служби внутрішнього аудиту.

Таким чином, структура управління підприємством побудована за принципом розподілу повноважень між стратегічними, контрольними та виконавчими органами. Організація бухгалтерського обліку ґрунтується на нормативних вимогах, внутрішній політиці та практичних процедурах контролю, що дозволяє забезпечувати прозорість фінансової інформації і підтримувати ефективність управлінських рішень.

2.2. Аналіз діяльності ПРАТ «Калинівський машинобудівний завод»

У 2022 році підприємство досягло найбільшого чистого доходу від реалізації, який поступово знижувався у наступні роки. У 2024 році обсяг реалізації скоротився майже втричі у порівнянні з 2022 роком. При цьому валовий прибуток залишився відносно стабільним, навіть із незначним зростанням у 2024 році

порівняно з 2023, що може свідчити про оптимізацію виробничих витрат.

Адміністративні витрати поступово зростали, і в 2024 році досягли найвищого значення. Інші операційні доходи в 2024 різко зменшилися, що могло вплинути на фінансовий результат до оподаткування. Попри це, підприємство у 2024 році зберегло прибутковість, хоч і з дуже низьким чистим прибутком (1015 тис. грн), що майже в п'ять разів менше, ніж у 2023.

Активи компанії зросли в 2024 році до 222,8 млн грн, що супроводжувалося збільшенням зобов'язань. Власний капітал демонструє повільне зростання. Це може свідчити про поступове накопичення прибутку, однак в структурі балансу спостерігається зростання кредиторської заборгованості, особливо поточної.

Таблиця 2.2

Основні фінансові показники ПРАТ «Калинівський машинобудівний завод»

Показник	2022	2023	2024
Чистий дохід від реалізації продукції	308456	277857	100781
Собівартість реалізованої продукції	280178	255234	77150
Валовий прибуток	28278	22623	23631
Адміністративні витрати	13255	14701	17855
Інші операційні доходи	15587	15014	5196
Інші операційні витрати	16245	14250	7750
Фінансовий результат до оподаткування	14365	5797	1465
Податок на прибуток	-2670	-937	-450
Чистий прибуток	11695	4860	1015
Активи (усього)	189432	168482	222771
Власний капітал	59495	62435	63450
Зобов'язання (усього)	129937	106047	159321

Рентабельність продажів знизилася з 3,8% у 2022 до лише 1% у 2024, що свідчить про зниження прибутковості від основної діяльності. Схожим чином просіла рентабельність активів (з 6,2% до 0,5%) та власного капіталу (з 19,7% до 1,6%), що означає, що кожна гривня, вкладена у ресурси підприємства, приносила все менше чистого прибутку.

Коефіцієнт загальної ліквідності впродовж усіх років був на рівні 1,4–1,6, що

свідчить про здатність підприємства покривати свої зобов'язання активами, однак тенденція до зниження у 2024 вказує на певне погіршення.

Рівень фінансової незалежності в 2023 був найвищим (37%), однак у 2024 впав до 28%, що разом із зростанням левериджу (до 2,5) свідчить про посилення залежності від зовнішніх джерел фінансування.

Ці результати можуть вказувати на потребу оптимізації витрат, переоцінки стратегії управління капіталом і посилення контролю за борговим навантаженням.

Таблиця 2.3.

Коефіцієнтний аналіз ПРАТ «Калинівський машинобудівний завод»

Рік	Рентабельність продажів (чистий прибуток / виручка)	Рентабельність активів (ROA)	Рентабельність власного капіталу (ROE)	Коефіцієнт загальної ліквідності (активи / зобов'язання)	Фінансова незалежність (власний капітал / активи)	Фінансовий леверидж (зобов'язання / власний капітал)
2022	0.037915	0.061737	0.196571	1.457876	0.31407	2.183999
2023	0.017491	0.028846	0.077841	1.588748	0.370574	1.698518
2024	0.010071	0.004556	0.015997	1.398253	0.284822	2.510969

ПРАТ «Калинівський машинобудівний завод» за результатами аналізу фінансової звітності за 2022–2024 роки демонструє неоднозначну динаміку діяльності з ознаками як стабілізації, так і ускладнення фінансового стану.

У 2022 році підприємство працювало стабільно, з високим обсягом реалізації продукції (308,5 млн грн) і суттєвим чистим прибутком (11,7 млн грн). Цей рік можна охарактеризувати як найбільш прибутковий. Рентабельність активів і власного капіталу знаходилася на рівні 6,2% і 19,7% відповідно, що вказувало на ефективне використання ресурсів.

У 2023 році спостерігалось зниження обсягів виручки до 277,9 млн грн, зменшення валового прибутку і значне скорочення чистого прибутку до 4,9 млн грн. Попри це, підприємство зберегло рентабельність, а власний капітал збільшився до

62,4 млн грн. Водночас структура балансу стала більш збалансованою, з підвищенням рівня фінансової незалежності.

2024 рік характеризується суттєвим падінням доходів – лише 100,8 млн грн, що майже втричі менше, ніж у 2022. Однак валовий прибуток залишився на рівні попереднього року завдяки стриманню собівартості. Чистий прибуток скоротився до 1 млн грн. Рентабельність капіталу та активів різко впала, показники ліквідності та фінансової незалежності також погіршилися, а коефіцієнт фінансового левериджу зріс, що свідчить про збільшення боргового навантаження.

Загалом діяльність підприємства демонструє поступове зниження фінансової ефективності. Основні ризики – зменшення виручки, зростання адміністративних витрат, слабка динаміка прибутковості, а також підвищення залежності від зобов'язань. У той же час підприємству вдається утримувати позитивний фінансовий результат, що свідчить про наявність резервів стабільності. Для покращення ситуації доцільно зосередитися на активізації продажів, оптимізації витрат, зміцненні капіталу та контролі за борговим навантаженням.

2.3. Проблеми та недоліки діючої системи обліку та звітності

Наразі українська економіка стикається з потрійним тиском: скороченням внутрішнього та міжнародного попиту через військові дії, промисловою кризою, високою вартістю внутрішніх ресурсів, браком зовнішнього фінансування та збоями у виробничих та логістичних ланцюгах, особливо в енергетичному, металургійному та хімічному секторах. Це призвело до зниження виробництва та значного обмеження експорту вітчизняної продукції. Стабільність ситуації в Україні значною мірою залежить від дій уряду, головними цілями якого є досягнення перемоги, відродження економіки та реформування фінансової, адміністративної, фіскальної та правової систем країни.

З цією метою український уряд вживає жорстких та непопулярних заходів,

які можуть мати як позитивний, так і негативний вплив на загальну економіку України та на Калинівський машинобудівний завод.

Калинівський машинобудівний завод – це приватне акціонерне товариство, діяльність якого в основному зосереджена на постачанні та встановленні обладнання для харчової та переробної промисловості. Компанія виконує комплексні проекти, включаючи технічні рішення, підбір, проектування, виробництво, автоматизацію, постачання обладнання, монтаж та електромонтаж, введення в експлуатацію, сервісне обслуговування, гарантійне та післяпродажне обслуговування.

Основні напрямки виробництва:

Цукрова промисловість – різні моделі шлакоукладальних кранів;

Молочна промисловість – сушарки для молока, ванни для засолювання сиру, теплогенератори, станції циркуляційного очищення СІР – мийні машини, кристалізатори, пастеризатори;

Хлібопекарська промисловість – тунельні печі, камери для розстою;

Обладнання для розвантаження автомобілів – різні моделі обладнання для розвантаження автомобілів.

Компанія виконує більшість довгострокових замовлень (від 3 до 36 місяців). Наразі основним ринком збуту є українські споживачі. Компанія регулярно аналізує потреби споживачів у вдосконаленні продукції та відповідно впроваджує нові технологічні рішення. Компанія надає пріоритет новітнім технологіям та процесам у переробці молочної продукції, включаючи безвідходну технологію переробки сировини, низькоенергетичне обладнання та процеси, для досягнення максимальної ефективності виробництва.

Під час процесу проектування, одночасно розробляючи технічні аспекти проекту, компанія також зосереджується на автоматизації технологічного процесу та повністю враховує конструктивні характеристики обладнання. Все це сприятиме подальшому розвитку компанії та зростанню виробництва та продажів продукції.

На основі аналізу фінансової звітності та річних звітів ПрАТ «Калинівський машинобудівний завод» за 2024 рік, можна чітко окреслити проблеми та недоліки, що стосуються діючої системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства:

1. Відсутність розвиненої системи внутрішнього контролю. У звітності вказано, що підприємство не має чітко оформленої системи внутрішнього контролю чи управління ризиками. Її функції виконуються епізодично через базові методи (інвентаризація, перевірка документів), що обмежує ефективність контролю за господарською діяльністю.

2. Відсутність корпоративного управління належного рівня. На підприємстві не створено комітетів виконавчого органу, не функціонує корпоративний секретар, немає власного кодексу корпоративного управління. Це свідчить про слабку організацію управлінських процесів, що потенційно призводить до недостатнього контролю за обліком і звітністю.

3. Відсутність аудиторського контролю. Протягом звітного періоду аудиторський звіт не замовлявся. Це створює ризик для достовірності фінансової звітності, оскільки не проводиться незалежна перевірка її відповідності МСФЗ або П(С)БО.

4. Відсутність докладної управлінської звітності. У звітах немає відображення управлінських рішень, бюджетного контролю, аналізу виконання планів. Це вказує на те, що система управлінського обліку не функціонує або є обмеженою, що ускладнює оперативне прийняття рішень.

5. Формальний підхід до розкриття інформації. Численні розділи звітності, де інформація повинна бути представлена (наприклад, структура власності, аналіз продукції, звіт про ризики), позначені як «інформація не надається» або «відсутня». Такий підхід знижує рівень прозорості та довіри до фінансової звітності.

6. Відсутність оновлення облікової політики. Не згадується про будь-які зміни або уточнення облікової політики за останні роки. Це може свідчити про її

формальне використання без адаптації до змін законодавства, облікових стандартів чи бізнес-середовища.

7. Обмеження в структурі обліку витрат і собівартості. Підприємство повідомляє, що не подає інформацію про собівартість, оскільки не займається переробною чи добувною промисловістю, хоча фактично виготовляє машини. Це може свідчити про неточне ведення виробничого обліку або спрощення звітності всупереч реальним процесам.

8. Відсутність дивідендної політики. Хоча підприємство декларує можливість нарахування дивідендів, відсутній затверджений внутрішній документ, що визначає механізми їх розрахунку, що обмежує передбачуваність розподілу прибутку для акціонерів.

Система обліку і звітності ПрАТ «Калинівський машинобудівний завод» характеризується низьким рівнем формалізації, відсутністю структурованих механізмів контролю, аудиту, управлінського обліку та корпоративного нагляду. Вона виконує базові регуляторні вимоги, однак не є інструментом ефективного управління, що стримує розвиток підприємства. Для підвищення прозорості та керованості необхідно впровадити оновлену облікову політику, створити систему внутрішнього контролю, запровадити управлінський облік та організувати зовнішній аудит.

Напрями покращення системи обліку та звітності ПрАТ «Калинівський машинобудівний завод»:

1. Автоматизація обліку та впровадження сучасного програмного забезпечення
2. Розвиток управлінського обліку та бюджетування
3. Посилення внутрішнього контролю та організація аудиту
4. Покращення прозорості та розкриття інформації
5. Адаптація облікової політики до міжнародних стандартів
6. Оптимізація витрат і управління заборгованістю

Автоматизація обліку та впровадження сучасного програмного забезпечення передбачає заміну застарілих або ручних систем ведення бухгалтерського обліку на сучасні рішення. Це дозволить зменшити кількість помилок, прискорити формування звітності, забезпечити детальну аналітику за підрозділами і видами продукції. Сучасне програмне забезпечення також дозволяє інтегрувати управлінський облік, формувати бюджетні дані та забезпечити обмін інформацією з контрагентами, банками та податковими органами.

Розвиток управлінського обліку та бюджетування включає впровадження внутрішньої системи аналізу витрат, формування річних і квартальних бюджетів, оцінку ефективності використання ресурсів. Це дозволить керівництву приймати обґрунтовані рішення, оцінювати прибутковість окремих напрямів діяльності та контролювати виконання фінансових планів.

Посилення внутрішнього контролю та організація аудиту означає створення постійної функції внутрішнього контролю, яка стежить за точністю обліку, дотриманням фінансової дисципліни та мінімізацією ризиків. Замовлення зовнішнього аудиту дозволить підвищити довіру до звітності серед інвесторів і контролюючих органів, виявити можливі порушення або зони ризику.

Покращення прозорості та розкриття інформації передбачає більш повне заповнення всіх розділів звітності, включаючи пояснювальні записки, аналіз продукції, ризиків, корпоративного управління та структури власності. Це створює позитивний імідж компанії, полегшує взаємодію з банками та інвесторами, дозволяє підприємству брати участь у державних програмах підтримки бізнесу.

Адаптація облікової політики до міжнародних стандартів полягає в перегляді принципів обліку, оцінки активів та зобов'язань, методів амортизації, створення резервів тощо з урахуванням вимог МСФЗ або адаптованих П(С)БО. Це дозволить підприємству бути більш привабливим для партнерів, полегшить перехід на міжнародні ринки та забезпечить узгодженість звітності зі світовими практиками.

Оптимізація витрат і управління заборгованістю включає впровадження

контролю за структурою і обсягом адміністративних та виробничих витрат, скорочення дебіторської заборгованості, підвищення оборотності активів та впровадження політики управління зобов'язаннями. Це сприятиме покращенню платоспроможності, зниженню ризиків дефіциту обігових коштів та стабілізації фінансового стану підприємства.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

3.1. Використання цифрових технологій та автоматизація облікових процесів

Питанню цифровізації бухгалтерського обліку в Україні приділяється значна увага в наукових дослідженнях. Вчені провели поглиблені дослідження взаємодії між впровадженням цифрових технологій та вдосконаленням систем управління бухгалтерським обліком і зробили важливий внесок. Подальший розвиток та інтеграція цифрових інструментів у бухгалтерську роботу українських підприємств залишається важливим питанням. Забезпечення працівників дієвою та достовірною інформацією стало ключовим для прийняття ефективних управлінських рішень. П.Р. Пуцентейло, А.В. Довбуш [11], О. Білоус та О. Кундеус [12] обговорювали перспективи розвитку цифровізації бухгалтерського обліку та труднощі, з якими можна зіткнутися у своїх роботах.

Однак, незважаючи на плідні результати досліджень, деякі питання залишаються невирішеними або суперечливими. Організаційна структура управління цифровим обліком, особливо його взаємодія з іншими видами діяльності та характеристиками конкретних секторів економіки, потребує подальшого поглибленого дослідження. Крім того, в контексті переходу до цифрової економіки також потребує подальшого уточнення пріоритетний шлях майбутнього розвитку бухгалтерського обліку.

У сучасну епоху швидкого технологічного прогресу бухгалтерська галузь не залишилася осторонь. Цифровізація визнана вирішальним механізмом економічного зростання, оскільки технології можуть позитивно впливати на

ефективність, результативність, вартість та якість економічної, соціальної та особистої діяльності [13, с. 70]. Цей процес відкриває нові можливості для підвищення ефективності, зменшення помилок та покращення доступу до даних. Однак він також створює нові виклики, такі як захист інформації, навчання співробітників та адаптація до швидких технологічних змін. Ці виклики вимагають глибшого розуміння технологій та їх впливу на бухгалтерський облік, а також того, як ефективно використовувати ці технології. У цьому контексті наукові дослідження щодо цифровізації бухгалтерського обліку в Україні є особливо важливими.

Цифровізація бухгалтерського обліку в Україні все ще перебуває на ранніх стадіях, але вона розвивається добре. Багато компаній досі використовують традиційні методи бухгалтерського обліку та лише починають свою цифрову трансформацію. Однак, зростання кількості ІТ-компаній в Україні стимулює розвиток цифрової економіки. Міністерство цифрової трансформації України, створене у 2019 році, наразі просуває проект «Нація на смартфонах».

Цей проект має на меті створити максимально зручну цифрову націю, ліквідувавши бюрократію та досягнувши повної безпаперовості, щоб громадянам не потрібно було відвідувати державні установи. У рамках плану цифровізації України було визначено чотири стратегічні цілі для побудови цифрової нації до 2024 року:

- 1) забезпечення 100% онлайн-доступності державних послуг;
- 2) залучення 6 мільйонів українців до програм розвитку цифрових навичок;
- 3) збільшення внеску галузі інформаційних технологій до ВВП країни до 10%;
- 4) забезпечення покриття високошвидкісним інтернетом 95% транспортної інфраструктури та густонаселених районів [14].

Складовою розвитку цифрової економіки України є регулювання цього процесу. За останні роки в Україні було прийнято низку нормативно-правових

документів, що регулюють цифровізацію адміністративних та економічних процесів (Таблиця 3.1). Таблиця 3.1.

Нормативно-правове забезпечення електронних інформаційних ресурсів в Україні

Назва нормативного документа	Опис
Закон України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 № 675-VII	Правовідносини виникають, коли відбуваються електронні транзакції в секторі електронної комерції. Визначено види електронних послуг та розроблено фундаментальні принципи правового регулювання в цій сфері. Також уточнено права та обов'язки учасників сектору електронної комерції.
Постанова Кабінету міністрів України від 21.10.2015 № 835 «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних»	Встановлено вимоги до формату та структури наборів даних, які мають бути розкриті у відкритому форматі, визначено частоту оновлення та процедури випуску, а також визначено перелік таких наборів даних.
Закон України «Про електронні довірчі послуги» від 05.10.2017 № 2155-VIII	Цей документ встановлює правові та організаційні засади надання електронних довірчих послуг та формулює основні принципи національного регулювання у сферах електронних довірчих послуг та електронної верифікації особи. Крім того, цей документ уточнює права та обов'язки учасників у сфері електронних довірчих послуг та визначає засоби та схеми електронної верифікації особи. Крім того, цей документ регулює питання регуляторних організацій у сфері електронних довірчих послуг.
Проект Цифрової адженди України	Визначено пріоритетні напрямки, ініціативи та проекти «цифровізації» України. Визначено місію, бачення, цілі та фундаментальні принципи «цифровізації», а також окреслено перспективні ініціативи щодо розвитку цифрової інфраструктури України. Описано особливості використання інструментів інформаційних технологій в економічному розвитку та національному управлінні шляхом «цифровізації», а також трансформацію соціально-економічної сфери та її ключові аспекти.

Однак, повномасштабне вторгнення Росії призвело до перебоїв з електропостачанням та підключенням до Інтернету, що є передумовами сталого розвитку та подальшого розвитку цифрової економіки. За оцінками, з початку війни

середня якість передачі даних у фіксованих інтернет-мережах знизилася на 13%, а в мобільних мережах – на 26% [19].

Незважаючи на ці виклики, Україна продовжує розвивати свою цифрову інфраструктуру та використовувати цифрові технології для підтримки економічної діяльності, включаючи бухгалтерський облік.

Вивчаючи методи та засоби застосування сучасних технологій у процесах бухгалтерського обліку, можна визначити кілька ключових напрямків, таких як автоматизація, хмарні обчислення та аналітика даних.

Автоматизація дозволяє бухгалтерам зосередитися на складніших завданнях, тоді як рутинні процеси, такі як введення даних, автоматизовані. Автоматизовані системи також можуть перевіряти існуючі дані. Це не тільки підвищує ефективність, але й зменшує кількість помилок, які можуть виникнути під час ручного введення інформації. Технологія хмарних обчислень дозволяє бухгалтерам легко та безпечно отримувати доступ до інформації будь-коли та будь-де. Це не тільки підвищує гнучкість та мобільність, але й дозволяє краще реагувати на потреби бізнесу, надаючи актуальну інформацію в режимі реального часу. Крім того, хмарні технології можуть сприяти глибшій інтеграції даних, дозволяючи бухгалтерам легше отримувати повне розуміння фінансового стану компанії. Цифрові інструменти можуть автоматично аналізувати величезні обсяги даних, що дозволяє бухгалтерам швидко отримувати доступ до критично важливої інформації.

Вони обробляють дані з вражаючою швидкістю, яка значно перевищує можливості обробки людиною.

Взявши за приклад оцифрування бухгалтерського обліку в Україні, ми можемо побачити багато невеликих, вузькоспеціалізованих рішень, а також повноцінні платформи, які допомагають підприємствам та установам вирішувати проблеми оцифрування в багатьох аспектах бухгалтерського обліку.

В Україні до найпопулярніших таких програм належать InfoTAX, iFin та MASTER: Бухгалтерія.

Розглянемо їх детальніше. InfoTAX – це сервіс, запущений Державною податковою службою України. Він спрямований на спілкування з платниками податків та надання різних послуг. На першому етапі цього сервісу платники податків можуть отримувати інформацію про стан розрахунків за бюджетом, дані реєстрації та бухгалтерського обліку, сповіщення про результати обробки документів та нагадування про подання звітності та сплату податків через інструменти обміну миттєвими повідомленнями, такі як Telegram та Viber. Другий етап програми включає автоматичне заповнення податкових декларацій для окремих платників податків, запуск функції «двоетапної сплати податків» та створення системи повідомлення про податкову заборгованість. Використання нового сервісу захищене та вимагає автентифікації користувача для доступу. Банківська ідентифікація або електронні підписи. Цей сервіс буде інтегровано з порталом «Дія» в майбутньому [20; 11].

iFin – це онлайн-сервіс в Україні, який дозволяє бухгалтерам подавати електронні звіти. З 2011 року через iFin було подано понад 13 мільйонів звітів до Державної податкової служби України, Державної служби статистики України, Державної фінансової служби України, Фонду соціального страхування України та Пенсійного фонду України. Він дозволяє користувачам імпортувати дані з широкого спектру бухгалтерського програмного забезпечення. Сервіс також допомагає автоматизувати рутинні бухгалтерські завдання та забезпечує надійні механізми шифрування для комплексного захисту даних [22].

MASTER: Бухгалтерія – це платформа бухгалтерського обліку та управлінського обліку в Україні. Вона дозволяє користувачам здійснювати операції з використанням готівки та її еквівалентів. Платформа інтегрується з кількома банками та дозволяє користувачам автоматично завантажувати записи про транзакції.

MASTER: Бухгалтерія дозволяє користувачам фіксувати розрахунки з клієнтами та постачальниками. Платформа автоматизує процеси нарахування

заробітної плати та обліку персоналу, підтримує облік основних засобів та матеріалів, а також дозволяє вести торговий та складський облік. Він інтегрується з онлайн-торговою платформою SmartTender та сервісом електронного документообігу Signy [23]. Враховуючи світові та українські тенденції розвитку, можна прогнозувати подальший розвиток в існуючих галузях, таких як автоматизація та хмарні обчислення. Також можна очікувати, що бухгалтерський сектор почне впроваджувати нові технології, зокрема штучний інтелект та блокчейн. Блокчейн – це технологія, яка дозволяє зберігати та передавати дані в зашифрованому вигляді без посередників (Рисунок 1).

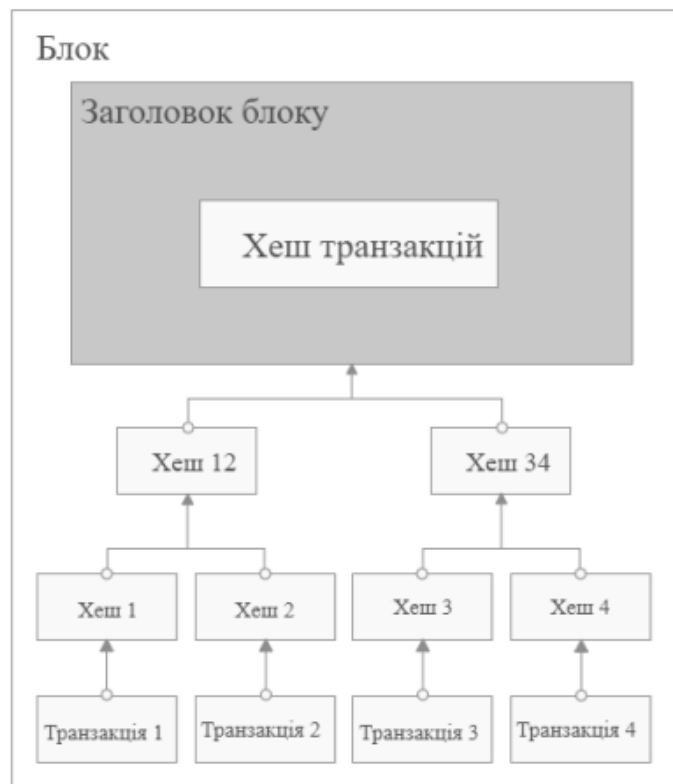

Рис. 3.1. Структура блоку блокчейну

Блокчейн має багатообіцяючі можливості для застосування в бухгалтерському обліку, оскільки дані, які він містить, залишають слід у разі підробки або видалення, що робить їх надзвичайно надійними та такими, що піддаються перевірці.

Крім того, дані доступні всім учасникам мережі, що забезпечує відкритість та прозорість. Блокчейн може використовувати смарт-контракти для оптимізації та оптимізації процесів податкового обліку, автоматично розраховуючи та сплачуючи податки відповідно до чинного законодавства [25, с. 270].

Штучний інтелект (ШІ) – це швидко розвиваюча галузь обчислювальної лінгвістики та інформатики, що зосереджена на розробці програмних рішень, здатних виконувати завдання, що зазвичай потребують людського інтелекту.

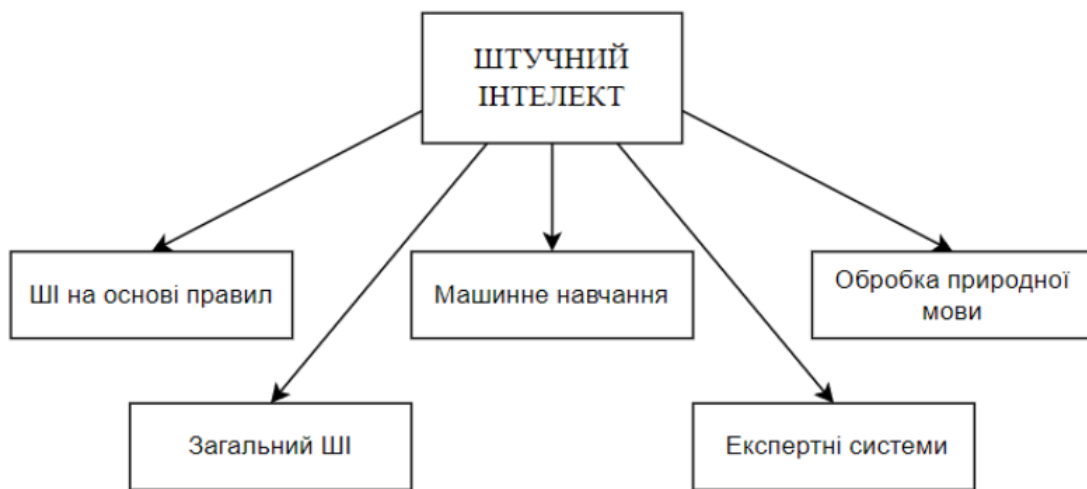

Рис. 3.2. Основні типи штучного інтелекту

Загальний штучний інтелект наразі все ще перебуває на теоретичній стадії, що робить непрактичним аналіз його потенційного застосування в бухгалтерському обліку. Примітно, що рівень розвитку технології обробки природної мови українською мовою наразі низький, тому його застосування в комерційній сфері на даному етапі неможливе. ШІ на основі правил може стати наступним етапом автоматизації процесів бухгалтерського обліку для підприємств та установ. Ця технологія ШІ обіцяє автоматизувати щоденні операції, генерувати звіти, класифікувати та категоризувати витрати, а також забезпечувати дотримання стандартів та правил бухгалтерського обліку, автоматично адаптуючись до змін у нормативній базі. Експертні системи також мають значний потенціал для

застосування в бухгалтерському обліку. Вони можуть допомогти у вирішенні складних проблем та враховувати різні аспекти, такі як оподаткування, законодавчі вимоги та внутрішня корпоративна політика. Експертні системи також можуть навчати нових бухгалтерів, надаючи інтерактивні курси та демонструючи рішення для типових завдань. Розглядаючи машинне навчання як потенційний напрямок розвитку, можна визначити кілька можливих сценаріїв застосування. Ця технологія може бути використана для класифікації, обробки, аналізу та перевірки бухгалтерських даних, таких як рахунки-фактури, платіжні квитанції, баланси, звіти тощо. Машинне навчання також може допомогти виявляти та виправляти помилки, невідповідності та аномалії в бухгалтерських даних. Його можна використовувати для прогнозування, моделювання та оптимізації різних бухгалтерських показників, таких як прибуток, витрати, грошовий потік, рентабельність, ліквідність та ризик. Машинне навчання також може допомогти визначити та впровадити найкращі бухгалтерські стратегії та практики для досягнення корпоративних цілей [17].

Усі ці технології та тенденції вже вплинули на бухгалтерську галузь в Україні та інших країнах, і їхній вплив може ще більше розширитися в майбутньому. Однак слід зазначити, що точність будь-якого прогнозу може змінюватися залежно від різних технологічних факторів та економічних умов.

Україна досягла значного прогресу в оцифруванні бухгалтерського обліку. Наразі активно розробляється нормативно-правова база для підтримки успішного впровадження та застосування різних програмних рішень, таких як InfoTAX, iFin та MASTER: Accounting.

Ці програми демонструють, як цифрові технології можуть покращити бухгалтерський облік, забезпечуючи автоматизацію, точність, зручність використання та безпеку даних.

У майбутньому очікується, що процес оцифрування бухгалтерського обліку в Україні продовжуватиме просуватися та розвиватися, з широким застосуванням

технологій штучного інтелекту та блокчейну. Очікується, що ці технології стимулюватимуть подальші дослідження та розробки в галузі бухгалтерського обліку. Вони сприяють аналізу даних, розпізнаванню образів, прогнозуванню фінансових показників, а також забезпечують прозорість та безпеку бухгалтерських записів.

Однак на точність будь-якого прогнозу можуть впливати різні фактори, включаючи технологічні зміни, оновлення нормативних актів та економічні умови. Тому подальші дослідження та аналіз у цій галузі мають вирішальне значення для кращого розуміння та використання потенціалу оцифрування, тим самим підвищуючи ефективність бухгалтерського обліку в Україні.

3.2. Напрями підвищення ефективності прийняття управлінських рішень на основі облікової інформації

У сучасних умовах господарювання облікова інформація виступає ключовим джерелом для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Особливо це актуально для промислових підприємств, таких як ПрАТ «Калинівський машинобудівний завод», де виробничі процеси є складними, багатостадійними та ресурсоемними. Ефективне управління підприємством неможливе без оперативного доступу до достовірної інформації про фінансовий стан, структуру витрат, ефективність виробництва, використання ресурсів та дохідність окремих напрямів діяльності.

Проте, аналіз фінансової звітності ПрАТ «КМЗ» за останні три роки свідчить про ряд проблем: зниження виручки, зменшення чистого прибутку, зростання адміністративних витрат, коливання показників рентабельності та зниження фінансової стійкості. Такі виклики потребують не лише фінансової стабілізації, але й трансформації системи управління на основі глибшого використання аналітичних можливостей облікової системи.

Поточна система обліку на підприємстві зосереджена переважно на веденні обов'язкової фінансової звітності, що формально задовольняє вимоги законодавства, але не дає повної картини для управлінських цілей. Відсутність управлінського обліку, недостатній рівень деталізації, ручна обробка даних, слабкий контроль за відхиленнями бюджету та незначна участь керівників середньої ланки у фінансовому аналізі обмежують можливості підприємства в умовах нестабільного ринку.

З огляду на це, необхідне комплексне вдосконалення підходів до формування, обробки та використання облікової інформації. Нижче подано напрями, що можуть бути реалізовані на ПрАТ «Калинівський машинобудівний завод» для істотного підвищення ефективності управління. Вони базуються на кращих практиках обліку, сучасних підходах до бізнес-аналітики, а також враховують специфіку діяльності підприємства – орієнтацію на машинобудування, циклічність виробництва, матеріаломісткість продукції та потребу в ресурсозбереженні. Реалізація цих напрямів дозволить не лише стабілізувати фінансовий стан, а й створити підґрунтя для сталого розвитку та конкурентоспроможності підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Напрями підвищення ефективності прийняття управлінських рішень на основі облікової інформації можна визначити як структуровану систему покращень, що охоплюють як саму облікову систему, так і способи її використання для управління підприємством. Така система має на меті перетворення бухгалтерського обліку з інструмента постфактум-фіксації господарських операцій у повноцінний аналітичний ресурс, здатний формувати оперативну інформацію для ухвалення стратегічних і тактичних рішень. У сучасних умовах цифрової трансформації економіки, зростання конкуренції та потреби в адаптивності, підприємства зобов'язані впроваджувати інноваційні підходи до формування та використання облікових даних. Це передбачає не лише технологічну модернізацію процесів обліку, а й зміну парадигми їх застосування – від нормативного звітування

до глибокої аналітики й планування. У таблиці 3.2 подано основні напрями вдосконалення, які мають практичну цінність для підприємств різних галузей, зокрема для промислових об'єктів, як-от ПрАТ «Калинівський машинобудівний завод». У таблиці подано короткий опис кожного напрямку, що дозволяє бачити логіку їх реалізації та очікувані результати.

Таблиця 3.2.

Напрями підвищення ефективності прийняття управлінських рішень

Напрямок	Короткий опис
Впровадження управлінського обліку з аналітичною деталізацією	Створення системи аналітичного обліку, орієнтованої на потреби керівництва, з деталізацією по продуктах, підрозділах та проектах.
Побудова системи бюджетування та контролю виконання планів	Запровадження планування доходів і витрат з подальшим аналізом відхилень між плановими та фактичними показниками.
Застосування облікової інформації для аналізу витрат і ціноутворення	Використання даних обліку для розрахунку собівартості та визначення рентабельних цін на продукцію або послуги.
Впровадження системи обліку за центрами відповідальності	Організація обліку з розподілом фінансової відповідальності між керівниками підрозділів.
Автоматизація обробки облікової інформації та аналітики	Застосування сучасних ІТ-рішень для обробки облікових даних і створення звітності в реальному часі.
Інтеграція фінансової та нефінансової інформації для прийняття рішень	Об'єднання бухгалтерських показників із даними щодо якості, ризиків та інших управлінських аспектів.
Регулярний фінансово-економічний аналіз показників діяльності	Періодичне дослідження ключових фінансових індикаторів для виявлення тенденцій і прийняття обґрунтованих рішень.
Підвищення облікової грамотності керівного персоналу	Навчання керівників читати, інтерпретувати та ефективно використовувати фінансову інформацію у своїй роботі.

Впровадження управлінського обліку з аналітичною деталізацією Підприємству доцільно створити систему внутрішнього обліку, яка буде деталізувати інформацію за видами продукції (наприклад, обладнання для цукрової промисловості, інше машинобудування), за підрозділами (виробництво, ремонт,

збут) та проектами. Завод вже має спеціалізацію на промисловому обладнанні. Через впровадження аналітики можна відстежувати собівартість одиниці продукції, маржинальність за видами, ефективність виробничих цехів. Це дозволить керівництву вчасно виявляти неефективні лінії, перенаправляти ресурси, що позитивно вплине на прибутковість.

Побудова системи бюджетування та контролю виконання планів Завод може розробити річні й квартальні бюджети доходів, витрат, капітальних вкладень. Наприклад, врахувати прогноз реалізації обладнання, витрати на матеріали, оплату праці. Потім контролювати відхилення фактичних показників від плану. Використовуючи дані, що в активі підприємства значну частку займають оборотні активи і витрати на матеріали. Така система дозволить своєчасно коригувати плани, уникати перевитрат, краще управляти ресурсами.

Застосування облікової інформації для аналізу витрат і ціноутворення На заводі, як показує дослідження, матеріаломісткість продукції є високою і вимагає контролю. Використовуючи дані управлінського обліку, керівництво може розраховувати собівартість одиниці продукції, визначати мінімальну точку беззбитковості, коригувати ціни на продукцію, чи оптимізувати структуру асортименту. Наприклад, якщо певний тип обладнання має низьку маржинальність через високу частку матеріалів, можна переглянути конструкцію або закупівлю матеріалів.

Впровадження системи обліку за центрами відповідальності Для підвищення ефективності доцільно поділити підприємство на підрозділи (виробництво, ремонтно-механічний цех, збутовий відділ) і призначити керівників, які відповідатимуть за фінансові результати свого центру. Наприклад, виробничий цех отримує бюджет виробництва, собівартості, має контроль витрат; відділ збуту відповідає за реалізацію й дебіторську заборгованість. Це дозволить більш точно вимірювати ефективність підрозділів, заохочувати керівників до поліпшення показників.

Автоматизація обробки облікової інформації та аналітики Підприємству варто впровадити сучасне програмне забезпечення для бухгалтерського й управлінського обліку. Це забезпечить оперативний аналіз, формування інтерактивних звітів і дашбордів. Завод має досить великі площі й виробничі цикли. Автоматизація дозволить скоротити час обробки даних, зменшити помилки, підвищити доступ до актуальної інформації керівництва.

Інтеграція фінансової та нефінансової інформації для прийняття рішень Для більш повного управління завод може об'єднати фінансові дані з нефінансовими. Наприклад, якщо певна виробнича лінія часто дає простої, це впливає на витрати й маржинальність. Завод має історію виробництва промислового обладнання і роботи з різними підгалузями. Інтегровані дані дозволять приймати стратегічні рішення: чи варто модернізувати цех, чи змінити виробничу партію.

Регулярний фінансово-економічний аналіз показників діяльності На заводі раніше зафіксовано зменшення частки власного капіталу та збільшення зобов'язань. Такий регулярний аналіз дозволить оперативно реагувати на негативні зміни, наприклад – коли оборотність коштів погіршується чи збільшується боргова навантаженість.

Підвищення облікової грамотності керівного персоналу Щоб облікова інформація використовувалась ефективно, керівники підрозділів мають розуміти фінансові звіти, аналізувати їх та приймати рішення. Завод може організувати тренінги для менеджерів середньої ланки, фінансового відділу, виробничих цехів. Це підвищить якість управлінських рішень і сприятиме впровадженню описаних вище підходів.

Ці напрямки, адаптовані до конкретики ПрАТ «Калинівський машинобудівний завод», допоможуть перетворити облікову інформацію з формального звітування в дієвий інструмент управління, що сприятиме підвищенню ефективності діяльності підприємства та збільшенню прибутковості.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило комплексно оцінити стан, особливості та напрями вдосконалення системи бухгалтерського обліку і звітності на підприємстві в умовах цифрової трансформації економіки. На прикладі ПрАТ «Калинівський машинобудівний завод» було здійснено аналіз фінансово-господарської діяльності за 2022–2024 роки, розкрито основні недоліки діючої облікової системи, визначено напрями її покращення та обґрунтовано доцільність переходу до сучасних управлінських підходів у формуванні та використанні облікової інформації.

Зокрема, аналіз фінансової звітності підприємства засвідчив зменшення чистого прибутку, зниження рентабельності та зростання адміністративних витрат. Коефіцієнтний аналіз показав послаблення фінансової стабільності, зокрема зменшення рівня автономії та зростання фінансового левериджу. Така динаміка потребує не лише фінансової стабілізації, а й глибокого реформування облікової політики підприємства.

Поточна система обліку на ПрАТ «Калинівський машинобудівний завод» виявилась орієнтованою переважно на забезпечення зовнішньої фінансової звітності, при цьому функція підтримки управлінських рішень залишається обмеженою. Відсутність оперативної аналітики, управлінського обліку, деталізації витрат за центрами відповідальності, проектами та видами продукції, а також недостатній рівень автоматизації перешкоджають ефективному менеджменту на підприємстві.

З урахуванням виявлених проблем, було сформовано комплекс практичних рекомендацій щодо вдосконалення облікової системи, зокрема:

- впровадження управлінського обліку з глибокою аналітичною структурою;
- побудова системи бюджетування з контролем відхилень;
- використання обліку за центрами відповідальності для підвищення фінансової дисципліни;

- застосування сучасного програмного забезпечення для автоматизації облікових процесів;
- інтеграція фінансових і нефінансових показників для розширення аналітичних можливостей;
- підвищення рівня фінансової грамотності керівників усіх рівнів.

Окрему увагу приділено впливу цифрової трансформації на організацію обліку. Впровадження інструментів електронної звітності, хмарних сервісів, аналітичних платформ, блокчейн-рішень та елементів штучного інтелекту відкриває нові можливості для автоматизації, прозорості та аналітики облікової інформації. Відповідно, рекомендовано поступове впровадження цифрових технологій із врахуванням ресурсного потенціалу підприємства та нормативного поля, зокрема – положень Законів України «Про електронну комерцію», «Про електронні довірчі послуги» та цифрової адженди України.

Таким чином, результати цієї роботи підтверджують, що ефективна система обліку – це не лише механізм для формального виконання законодавчих вимог, а потужний стратегічний інструмент управління підприємством. Використання облікової інформації як основи для прийняття обґрунтованих управлінських рішень є ключовим чинником сталого розвитку, підвищення конкурентоспроможності та адаптації підприємства до викликів цифрової економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 27.08.2025)
2. Есманова Л.І. Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки. 2023р. URL: http://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/11339/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%9C%D0%9D%D0%9F%D0%9A_%D0%A1%D0%9D%D0%90%D0%A3%2016.11.2023%D0%B0.pdf#page=38 (дата звернення 27.08.2025)
3. Пушкар М. С. Теорія і практика формування облікової політики : монографія / М. С. Пушкар, М. Т. Щирба. – Тернопіль : Карт-бланш, 2010. – 260 с.
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996-XIV (зі змін. і допов.). – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
5. Про створення Ради з міжнародних стандартів фінансової звітності при Міністерстві фінансів України : Наказ Міністерства фінансів України від 18 січ. 2013 р. № 20. – Режим доступу : http://minfin.kmu.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=362775&cat_id=362780.
6. Положення про Раду з міжнародних стандартів фінансової звітності при Міністерстві фінансів України : затв. Наказом Міністерства фінансів України від 18 січ. 2013 р. № 20. – Режим доступу : http://minfin.kmu.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=362775&cat_id=362780.
7. Положення про Методологічну раду з бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів України : затв. Наказом Міністерства фінансів України від 1 груд. 2014 р. № 1186. – Режим доступу : http://minfin.kmu.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=416678&cat_id.
8. Кулик В. А. Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи

розвитку : монографія / В. А. Кулик. – Полтава : РВВ ПУЕТ, 2014. – 373 с.

9. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / В. Г. Швець. – 4-те вид., переробл. і доповн. – Київ : Знання, 2015. – 572 с.

10. Петрук О. М. Облікова політика підприємства в системі регулювання бухгалтерським обліком / О. М. Петрук, Т. М. Барановська // Міжнародний збірник наукових праць. – 2006. – № 3. – С. 133–153.

11. Пуцентейло П.Р., Довбуш А.В. Основні вектори розвитку бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. Інноваційна економіка. 2021. № 3–4. С. 140–151.

12. Білоус О., Кундеус О. Трансформація бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. Галицький економічний вісник. 2023. Т. 84. № 4. С. 56–61.

13. Про схвалення концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 67-р. Офіційний вісник України. 2018. № 16. С. 70.

14. Ionan V. Digital Transformation in Ukraine: Before, During, After War. Harvard ALI Social Impact Review. URL: <https://www.sir.advancedleadership.harvard.edu/articles/digital-transformation-in-ukraine-before-during-after-war> (дата звернення: 02.09.2025).

15. Проект цифрової адженди України – 2020. URL: <https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf> (дата звернення: 02.09.2025).

16. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015 № 675-VII. Офіційний вісник України. 2015. № 78. С. 14.

17. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 45. С. 400.

18. Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 р. № 835. Офіційний вісник України. 2015. № 85. С. 10.

19. Digitalisation for Recovery in Ukraine. OECD. URL: <https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/digitalisation-for-recovery-in-ukraine-c5477864/> (дата звернення: 02.09.2025).
20. Розпочав роботу новий електронний сервіс ДПС – «InfoTAX». URL: <https://business.diia.gov.ua/cases/servis/rozpocav-robotu-novij-elektronnij-servis-dps-infotax> (дата звернення: 02.09.2025).
21. ДПС запускає новий сервіс «infoTAX». URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/dps-zapuskaye-novij-servis-infotax> (дата звернення: 03.02.2024).
22. iFin. URL: <https://www.ifin.ua/> (дата звернення: 02.09.2025).
23. Про компанію. MASTER. URL: <https://masterbuh.com/prokompaniyu/pro-master> (дата звернення: 02.09.2025).
24. Спасітелева С.О., Бурячок В.Л. Перспективи розвитку додатків блокчейн в Україні. Кібербезпека: освіта, наука, техніка. 2018. № 1. С. 35–48.
25. Пілевич Д.С. Теоретико-прикладні засади використання blockchain-технології в бухгалтерському обліку. Проблеми економіки. 2020. № 1. С. 267–274.
26. Балазюк О.Ю. Професійна етика бухгалтера в контексті реформування бухгалтерського обліку в Україні. Економіка і суспільство. 2017. Режим доступу: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/Ekonomika-i-suspilstvo-10-2017.pdf#page=710>
27. The Role of Artificial Intelligence in Accounting. URL: <https://www.g2.com/articles/the-role-of-artificial-intelligence-in-accounting> (дата звернення: 02.09.2025).